

תיקוני חלק ה

<p>דחילו [קמה ע"א] דילה בפקודין דלא תעשה אוקירו דילה בפקודין דעשה וכל אינון דמקיימי פקודי דעשה עלייהו אתמר (&) כי מכבדי אכבד ואינון דעברין על לא תעשה עלייהו אתמר (&) ובזוי יקלו אמר בוצינא קדישא רבי רבי ומה הוא אוקירו ובזיון לקודשא בריך הוא בפקודין דעשה ולא תעשה אלא בודאי כד שכינתא איהי בגלותא כל מאן דעביד מצוה לאקמא לה מן גלותא כאלו אוקיר לקודשא בריך הוא:</p>	<p>במצות לא תעשה, הכבוד שלה במצוות עשה. וכל אלו שמקיימים מצוות עשה, נאמר עליהם "כי מכבדי אכבד". ואותם שעוברים על לא תעשה, עליהם נאמר "ובזוי יקלו". אמר המאור הקדוש, רבי רבי, ומה הוא כבוד ובזיון לקדוש ברוך הוא, במצוות עשה ולא תעשה. אלא ודאי כשהשכינה בגלות, כל מי שעושה מצוה, להקים אותה מן הגלות, כאילו כבד את הקדוש ברוך הוא.</p>
---	--

בראשית כו' *או"א ברא דאו"א כו' - כצ"ל, ור"ל בראשית הוא או"א, כמ"ש בריש פרשת בראשית (טו ע"א ע"ב)¹⁷²⁰, ולמעלה ריש תיקון ה' (&) ב' ראשית, נקודה בהיכליה. וכרא הוא ברא דלהון, ואלהים ברתא, והוא הוי"ה שלימה. וז"ש למעלה ברא דמלכא ודא איהו כו', לרמוז במלת בראשית: *אלהים ברתא ואינון או"א דילן ועלייהו אתמר כו' - כצ"ל, וכמש"ל (עז ע"ב &) פקודא קדמאה כו', ורחימו איש אמו ואביו תיראו מסט' דדחילו כבד את אביך ואת אמך מסטרא דרחימו ותרווייהו אינון זכור ושמור תפילין דראש ותפילין דיד כו', או"א תפילין דמארי עלמא קב"ה ושכינתא דאינון ברא וברתא אינון תפילין דילן¹⁷²¹. וז"ש דחילו דילה כו' אוקירו כו' - וע"ל סוף תיקון ל"ו (&) ומרחימו ודחילו אתייהבו פקודין דעשה ול"ת כו' דחילו כו' רחימו כו', ע"ש:

<p>למלכא דהוה ליה קטטה עם מטרוניתא וארמי לה מן היכליה ואיהי אזלת לגבי שכנהא והלא כל מאן דמקבל לה בביתיה ואוקיר לה (ודאי אוקיר למלכא)²⁷¹ ועאיל שלם בינהא ובין בעלה הלא כל יקרא דעבד לה למלכא עבד דאם מלכא כעס עלה זמנא חדא או תרין יהא ליה שלם עמה ויחזיר לה לביתיה ואיהו שאיל לה מאן אוקיר לך או מאן זלול בכך או אם תריך לה למלכותא אחרא:</p>	<p>[משל] למלך שהיה לו קטטה עם המלכה, זרק אותה מהיכל, והיא הלכה לשכניה. והרי כל מי שמקבל אותה בביתו ומכבד אותה (ודאי מכבד את המלך) ומכניס שלום בינה לבין בעלה. הלא כל הכבוד שעושה לה, עושה למלך. שאם המלך כועס עליה פעם אחת או פעמים, יהיה לו שלום עמה ויחזיר אותה לביתו, והוא שואל אותה "מי כבד אותך" או "מי זלזל בכך או אם גרש אותה למלכות אחרת.</p>
<p>כנוונא דא קודשא בריך הוא תריך לה לשכינתא וארמי לה מביתיה הה"ד (ישעיה נ א) ובפשעיכם שלחה אמכם והלא כל מאן דאוקיר לה בגלותא לקודשא בריך הוא אוקיר או מאן דמזלזל בה לקודשא בריך הוא מזלזל ובגין דא כי מכבדי אכבד ובזוי יקלו דאף על גב דקודשא בריך הוא זבין לה בחובין דבנהא בגלותא רביעאה איהו נסיר לה ואיהו יפרוק לה:</p>	<p>כדוגמא זה, הקדוש ברוך הוא גרש את השכינה וזרק אותה מביתו, זהו שנאמר "ובפשעיכם שולחה אמכם". והלא כל מי שמכבד אותה בגלות, הוא כבד את הקדוש ברוך הוא. או מי שמזלזל בה, הוא מזלזל בקדוש ברוך הוא. ולכן "כי מכבדי אכבד ובזוי יקלו", שאף על גב שהקדוש ברוך הוא מכר אותה בחטאי בניה בגלות הרביעית, הוא שומר אותה, והוא יגאל אותה.</p>
<p>ורזא דמלה וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים (שמות כא ז) אלא</p>	<p>וסוד הדבר "וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים", אלא תצא בת חורין, משום שבגלות</p>

¹⁷²⁰ עי' מלואים אות (קז).
¹⁷²¹ לבדוק את המודגש.

תיקוני חלק ה

<p>272 תיפוק בת חורין בגין דבגלותא קדמאה דלא הוה לה בעלה דאיהו אורייתא חירו דילה לא נפקת לה בת חורין ונפקת בחפזון כעבדא דברה מרבניה ולא אית ליה שטר חירו אבל בפורקנא בתרייתא דאית לה בעלה דאיהו בן חורין לא תצא בחפזון ולא תצא כעבדין דאתמר בהון עבדים היינו לפרעה במצרים (דברים ו כא) אלא תפוק בת חורין ובגין דא וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים:</p>	<p>הראשונה, שלא היה לה בעלה, שהיא התורה, החרות שלה לא הוציא אותה בת חורין, ויצאה בחפזון, כמו עבד שבורח מאדונו, ואין לו שטר שחרור. אבל בגאולה האחרונה, שיש לה בעלה, שהוא בן חורין, לא תצא בחפזון ולא תצא כמו עבדים, שנאמר בהם "עבדים היינו לפרעה במצרים", אלא תצא בת חורין. ולכן "כי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים."</p>
---	--

*בגין דבגלותא קדמאה לא הוה לה בעלה - כצ"ל:

<p>ומנלן דאורייתא איהי חירותה"ד (שמות ל"ב) והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות ואיהו יהא לה בפורקנא בתרייתא חירות ממלאך המות דלא ימות משיח בן אפרים חירות משעבודא דפלחי כוכביא דלא ישתעבדון בה ובבנהא לעלם ויהא לה חירו ולבנהא מכל מרעין בישינ דעלמא דאינון ערב רב וישראל דאינון מסטרא דהווא נער או מכורסא קדישא אף על גב דהוון מחוייבין בכמה חובין כמה דאמרין אין בן דוד בא עד שיהיה דור שכולו זכאי או כולו חייב אתמר בהון (&) אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה ועם כל דא והפדה בגלותא ולא ימשול למכרה בגלותא בבגדו בה בגין דבגדו בפולחנא דכוכביא²⁷³:</p>	<p>ומנין לנו שתורה היא חרות, זהו שנאמר "והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת", והוא יהיה לה בגאולה האחרונה, חרות ממלאך המות, שלא ימות משיח בן אפרים. חרות משעבוד עובדי כוכבים, שלא ישתעבדו בה ובבניה לעולם, ותהיה לה חרות ולבניה מכל המקרים הרעים של העולם, שהם ערב רב. וישראל שהם מצד אותו הנער, או מהכסא הקדוש, אף על גב שהיו מחויבים בכמה חטאים, כמו שאומרים (&) אין בן דוד בא עד שיהיה דור שכולו זכאי או כולו חייב, נאמר בהם "אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה", עם כל זה "והפדה" בגלות, "ולא ימשל למכרה", בגלות, "בבגדו בה", משום שגדו בעבודת כוכבים.</p>
---	--

מרעין בישינ דאינון ע"ר - ר"ל, כמ"ש (&) שקשין לישראל כספחת, נגע צרעת: ישראל מסט' דההוא נער כו' - ור"ל "וכי ימכור כו', הוא ישראל מסט' דבת מלך, דאיהי ברתיא, וזכה¹⁷²², לא תצא כו'. ועי' בריש פרשת משפטים (&) ואם רעה כו' קאי אאינון דמסט' דעבד ואמה נער וכורסייא, אעפ"כ והפדה משום דבגדו בה, דהוא אורייתא, ופרשו השמלה, כמ"ש בריש פרשת תצא (&). וכצ"ל *בגין דבגדו בה:

<p>ועוד וכי ימכור איש את בתו לאמה דא נשמתא קדישא דמכר לה בגופא דאיהו אמה דילה ואתמר ושפחה כי תירש גברתה (משלי ל כג) כד תיפוק מגופא לא תצא כצאת העבדים (שמות כא ז) דאינון נפשות דאינון משותפין עם גופא תתאה דהנאה דלהון לאו איהי לעלמא דאתי לאשתדלא באורייתא דאיהו חירו ממלאך המות אלא לירתא לעלמא דין ובגין</p>	<p>ועוד "כי ימכר איש את בתו לאמה", זו הנשמה הקדושה, שמכר אותה לגוף, שהוא האמה שלה. ונאמר "ושפחה כי תירש גבירתה", כשתצא מן הגוף, "לא תצא כצאת העבדים", שהם נפשות שמשותפים עם הגוף התחתון, שהנאתם אינה לעולם הבא, לעסוק בתורה, שהוא חרות ממלאך המות, אלא לירש את העולם הזה. ולכן הנשמה שעוסקת</p>
---	---

1722 וזכאה ?

תיקון חלק ה

הוא אין שלום בעירך אמר ועתה יגדל נא כח ה' ואיהי תלמוד ²⁷⁸ דאתמר למשה משה קבל תורה מסיני משנה שפחה דילה דא אתעביד להלכה דאיהי ברתא דמלכא לבושא וברתא דמלכא איהי בת קול מלגאו וברייתא איהי שפחה לה מלבר ואלין תרין סמכין לה לברתא דמלכא בגלותא משנה וברייתא:	הוא (&) אין שלום בעירך, אמר "ועתה יגדל נא כח אדני", והיא התלמוד, שנאמר למשה (&) משה קבל תורה מסיני, המשנה, השפחה שלה, זו נעשתה להלכה, שהיא בת המלך, הלבוש, ובת המלך היא בת קול מבפנים. והברייתא היא שפחה לה מבחוץ, ואלו שני התומכים אותה, את בת המלך בגלות, משנה וברייתא.
---	---

תיקון ט *בראשית באר דשית סטרין כו' - כצ"ל, והוא תיקון א' עם הקודם: כדקאמרן ברא איהו באר חפרוה שרים או"א חכמה כ"ח מ"ה ועלה אתמר ועתה יגדל כו' - כצ"ל, וע"ל סוף תיקון כ"ב (&) דאו"א נחתין בב' ידין, דבהון כ"ח פרקין, ובהון חפרוה שרים, דאינון או"א, בב' ידיים, והוא כ"ח אתון דפסוק ראשון דבראשית, כח מעשיו כו' (&): *קבלה למשה מסיני דאתמר משה קבל תורה מסיני - כצ"ל, ול"ג כאן ומשה עלה אמר ועתה כו' עד למשה: ומשנה כו' וברייתא כו' - דבת מלך הלכה למשה מסיני הוא באצילות, ומשנה הוא אמה דילה בכריאה, דשלטא בימי יהושע, וברייתא במט"ט¹⁷²⁶, ושפחה שטנה הוא בעשיה. ואע"ג דבתיקון כ"ח (&) אמרו דמשנה הוא שפחה דנער, כ"ז בכריאה, דו"ק מט"ט, ושם ג"כ מט"ט ונוק' דילה, וכמה בחי' יש:

והוא שפחה רעה שנקראת שטנה, זהו שנאמר "ויקרא את שמה שטנה", אשת הנחש שהוא השטן, וזוהי מחלקת, וקושיא. ועליה נאמר "וימררו את חייהם בעבודה קשה", שודאי זוהי קושיא בחומר. זהו קל וחומר, זה נחש עקלתון. מחלוקת, פעם הוא קל, בשעבוד של ישראל כשהחטאים קלים עליהם. ופעם שהוא חמור, כבד, ומהצד שלו "תכבד העבדה".	ואית שפחה בישא דאתקריאת ²⁷⁹ שטנה הה"ד (&) ויקרא את שמה שטנה אתתא דנחש דאיהו שטן ודא איהו מחלוקת וקושיא ועלה אתמר (שמות א יד) וימררו את חייהם בעבודה קשה דודאי דא איהו קושיא ²⁸⁰ בחומר דא קל וחומר דא נחש עקלתון מחלוקת ²⁸¹ זמנא איהו קל בשעבודא דישאל כד חובין קלין עלייהו וזמנא דאיהו חמור כבד ומסטרא דילה (&) תכבד העבודה:
--	---

וז"ש *ואית שפחה שטנה כו' בעבודה קשה דודאי דא איהו קושיא ודא נחש עקלתון בחמר דא ק"ו זמנא איהו קל כו' כגוונא דגלי ימא כג"ד ב"נ אויל בקושי' ברישא דמתניתין לסיפא ומסיפא לרישא. ויחפרו באר אחרת כו' זו משנה שפחה קדמאה וברייתא שפחה תנינא אשר עבדו בהם בפרך דא פירכא שפחה תליתאה והכל תלוי עד שיבא אליהו קם ינוקא כו'. כצ"ל. ואמר אתתא דנחש דאיהו שטן, דר"ל דלכן נאמר שטנה נוק', ובאר הראשון הוא עשק, והוא מחלוקת, והוא נחש בריח, כמ"ש (&) ומדינים כבריח ארמון, והוא זכר, והשני שטנה, קושיא, נחש עקלתון, כמו שמפרש והולך דאתי ואויל מרישא לסיפא, כמו זרקא מרישא לסיפא ומסיפא [לרישא], והוא נוק', קשה מאד, והוא עבודה קשה. וז"ש (ב"ב &) ואף נחש בריח ונחש עקלתון זו"נ נבראו, והן גורמין קושיא ומחלוקת, וע"ל ריש תיקון כ"א (&) בחומר ק"ו, בלבנים ליכון הלכה, ובכל עבודה ברייתא, את כל כו' מתני'. ובשניהן נאמר "כל", שבהן נכללין הכל, ועליהן סובב הכל. בפרך הוא תיקון. וז"ש הכל תלוי כו', ועקרם הן ג', מחלוקת וקושיא ותיקון, והן ג' אבות של שור, והן ג' עבודות (שמות א יד)¹⁷²⁷ ובכל עבודה את כל כו' אשר כו', שהן ג' שפחות, אבל עבודה קשה הוא כלל. וכאן מפרש רחובות על פסיקתא ותירוץ, והוא ענין א', דהלכה למשה דאין קושיא, אבל הלכה למשה אין בהם בגלותא, דביה וימתקו המים כמ"ש ל' תיקון כ"א (&):

והנחש הולך בקושיא ובמחלוקת, כמו גלי הים, כדוגמא זה, כשחושב אדם שהוא בקושיא	ונחש איהו אויל בקושיא ומחלוקת כגוונא דגלי ימא כגוונא דא כד חשיב בר נש דאיהו
--	---

¹⁷²⁶ ע"ל לעיל הערה 178. וע"ל זהר ח"ב קי ע"ב הוב"ד במלואים אות (יט).
¹⁷²⁷ ז"ל: וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך.

תיקוני חלק ה

<p>בכושיא ומחלוקת לתתא בסיפא דמתניתין אישכח לה ברישא וכד השיב דאיהו ברישא אישכח לה בסיפא ולבתר פליג באמצעיתא דמתניתין²⁸²:</p>	<p>ומחלוקת למטה, בסוף המשנה, מוצא אותה בראש. וכשחושב שהוא בראש, מוצא אותה בסוף, ואחר כך חולק באמצע המשנה.</p>
<p>ויחפרו באר אחרת דא פסיקתא דתמן פסקי הלכה ואיהו תרוץ (&) ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות ואלין פסקין ותרועין אינון לבנים דאינון לבון ההלכה ודא איהו ובלבנים ובכל עבודה בשדה ודאי דא ברייתא דעלה אתמר כי בשדה מצאה וגו' (&) את כל עבודתם זו משנה שפחה תניינא לברייתא²⁸³:</p>	<p>"ויחפרו באר אחרת", זו פסיקתא, ששם פסקי הלכה, והוא תרוץ "ולא רבו עליה ויקרא שמה רחובות". והפסקים והתרועים הללו הם לבנים, שהם לבון ההלכה, וזהו "ובלבנים ובכל עבודה בשדה". ודאי זו ברייתא, שעליה נאמר "כי בשדה מצאה וגו'". "את כל עבודתם", זו משנה, השפחה השניה לברייתא.</p>
<p>אשר עבדו בהם בפרך הכל²⁸⁴ תלוי עד שיבא אליהו דא שפחה תליתאה דאיהו אקרי עבודה (עיבוד ה') קם ינוקא חדא פתח ואמר צעיר אני לימים ואתם ישישים בראשית²⁸⁵:</p>	<p>"אשר עבדו בהם בפרך" הכל תלוי עד שיבא אליהו, זו השפחה השלישית שנקראת עבודה (עיבוד ה'). קם תינוק אחד, פתח ואמר, צעיר אני לימים ואתם ישישים, בראשית.</p>

ואמר והכל תלוי כו' - וז"ש (שמות א טו)¹⁷²⁸ ויאמר כו' אם בן כו' ואם בת כו', ועי' בתו"ח (עה ע"ב &):

תקונא עשיראה²⁸⁶

<p>ב"ראשית ב"רא א"להים דא בב"א ואינון תלת כבי דאתרמיוו בתלת אלפין (נ"א אנפין) ב"ראשית ב"רא א"להים ועלה אתמר על כל דבר פשע על שור [קמו ע"א] על חמור²⁸⁷ (שמות כב ח) דא בבא קמא על שה²⁸⁸ על שלמה²⁸⁹ דא בבא מציעא על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה²⁹⁰ דא בבא בתרא:</p>	<p>ב"ראשית ב"רא א"להים זו בב"א, והן שלשת הבבות שנרמזו בשלשה אלפ"ם (פנים) בראשית ב"רא א"להים. ועליה נאמר "על כל דבר פשע על שור על חמור", זו בבא קמא. "על שה על שלמה", זו בבא מציעא. "על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה" זו בבא בתרא.</p>
---	---

בראשית כו' - ר"ל, על כל דבר פשע, הוא הכולל כל הבבי, שכולן מדברין בזה: *על שור על חמור על שה דא ב"ק על שלמה ע"כ אבדה אשר יאמר כי הוא זה דא ב"מ עד האלהים יבא דבר שניהם דא ב"ב - כצ"ל, ועי' בפ' בלק (דף קצח ע"ג)¹⁷²⁹. וגם שם הוא בשבוש, וצ"ל תניינא טלית דאשתכח ורזא דאבדה. תליתאה שותפין כו' על שלמה ע"כ אבדה כו' דא ב"מ כו'. ושור הוא ראשית ב"ק, ואח"כ בור, שנפל לתוכו שור וחמור. ואח"כ הכונס צאן כו'. ולכן אמר, צאן, לישנא דקרא שה. ושלמה הוא פרק ראשון שנים או חזין בטלית, וכל אבדה הוא אלו מציאות, ועד האלהים יבא דבר שניהם הוא השותפין:

<p>על שור ביה מתוכחין מארי דמתניתין דא עם דא ואית שור ואית שור תם ושור מועד ואית חמור ואית חמור ועל אלין דסטרא דמסאבו אתמר בהון לא תחרוש בשור ובחמור יחדו (דברים כב י) ויעקב בניניוהו</p>	<p>על השור, בו מתוכחים בעלי המשנה זה עם זה. ויש שור ויש שור. שור תם ושור מועד. ויש חמור ויש חמור. ועל אלו של צד הטומאה, נאמר בהם "לא תחרש בשור ובחמור יחדיו". ויעקב בעבורם אמר "ויהי לי שור וחמור צאן". "צאן" זה שה,</p>
---	--

¹⁷²⁸ ז"ל: ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם בת הוא וחיה: ¹⁷²⁹ עי' מלואים אות .

תיקוני חלק ה

שנאמר בו "על שה". ועבד ושפחה, זהו "על כל אבדה".	אמר ויהי לי שור וחמור צאן וגו' (בראשית לב ה) צאן דא שה דאתמר ביה (&) על שה ועבד ושפחה דא איהו על כל אבדה (&):
---	---

על שור ביה מתוכחין כו' - מפרש על ת"ח, וכן אמר למטה, בחמור, חמור איהו בחומרי דמתניתין. ות"ח דשליט כו', דאית כנגדן בס"א, קטרוגא דת"ח, כמ"ש בפ' משפטים (&). ואמר למטה **רבצא בגופא על מאני כו'**, אלא ת"ח וגורמין להן מחלוקת וקושיא, כנ"ל בתיקון ט' (&), וכמ"ש למטה **חומרי דמתני' כו' מחמר מתני'.** וכן שור נגח לון בקושיא כו'. וז"ש **ואית שור ואית כו' - ר"ל דקדושה וכנגדן בס"א,** וכן בחמור:

ושור מועד, עשרים וארבע תולדות של נזיקין תלויים ממנו, וכולם תלויים מארבע אבות, שהן קרן ושרן וגוף ורגל. הנגיחה בקרן, שן שהיתה אוכלת בגזל, רבצה בגוף על כלים ושברה אותם, ואין כלים אלא תלמידי חכמים, וכן הזיק ברגליו. וכולם נתבארו במשנה.	וישור מועד ארבעה ועשרים תולדות דנזיקין תליין מניה וכלהו תליין מארבע אבות דאינון קרן ושרן וגוף ורגל נגיחה בקרן שן דהוה אכיל בגזל ²⁹¹ רבצה בגופא על מאני ותבר לון ולית מאני אלא וקעב ע"א) תלמידי חכמים וכן הזיק ברגליו וכלהו במתניתין אתמר:
--	--

ישור מועד ארבעה כו' - אע"ג דאינון כללין משור¹⁷³⁰, מ"מ הוא ראש לכולם, כמ"ש במתני' (ב"ב ב ע"א) השור. וכמו בקדושה שנא"ן¹⁷³¹, כן הוא בס"א ש'ב'מ'ה¹⁷³², וז"ש **וכולהו תליין מארבע כו'**, דאינון תולדות הקרן, שהוא שור בקרן, ובמתני' ובגמ' חשיב ג"כ נגיפה, אבל הוא כולל אותו ברביצה, שהוא בגוף וכן נגיפה, וז"ש **וגופא**, והן ב' בראש וב' בגוף, חוץ לראש והוא קרן, וחוץ לגוף ורגל, ד' שכוללין כל השור. וע"ל (סב ע"ב &) **ולבתר נחית בחיה דשמ' שור כו' ה' ברישי' והוא בקרניו ו' בפומי ה' בגופי' י' בזנבי' והוא ברגל¹⁷³³.** *שן דהוא אכיל ומהדק הכל - כצ"ל: {קעב ע"א}

חמור הוא חמור בחומרא של המשנה, תלמיד החכם ששולט עליו, נאמר בו "עני ורוכב על חמור". ומי הוא ששולט עליו ח"כ מ'ופלא ו'רב ר'בנן זה השולט עליו, אבל האחר הוא מחמר אחריו, בחומרא של המשנה.	חמור איהו חמור בחומרא דמתניתין תלמיד חכם דשליט עליה אתמר ביה (זכריה ט ז) עני ורוכב על חמור ומאי ניהו דשליט עליה ח'כס מ'ופלא ו'רב ר'בנן דא שליט עליה אבל אחרא איהו מחמרא בתריה ¹⁷³⁴ בחומרא דמתניתין:
--	--

חמור איהו חמור בחומרא דמתני' - אותו שיגע בחומרא דמתני', חמור ליה¹⁷³⁵. וז"ש **ות"ח דשליט כו' -** דאין חומר לפניו, ושליט על קליפה דחמור, שהוא סותם מוחו, שיהא חמור לוי'. וז"ש **אבל אחרא איהו כו' -** אבל חכם מופלא¹⁷³⁶ אין חומרא לפניו, וזהו חמור.

וכן שור נוגח אותם בקושיא ונושך אותם ורובץ עליהם ושבר אותם, וזוהי מחלוקת. וכן ברגל שובר כלים ולכן בשור ובחמור, שהם הממונים של עשו וישמעאל, יהיו רכובים עליהם שני משיחים ושולטים עליהם. ובעלי המשנה שולטים	וכן שור נגח לון בקושיא ²⁹² ונושך לון ²⁹³ ורביין עלייהו ותבר לון ודא איהו מחלוקת וכן ברגל תבר מאנין ובגין דא בשור ובחמור דאינון ממנן דעשו וישמעאל יהון רכיבין עלייהו תרין משיחין ושלטין עלייהו ומארי
--	---

1730 נוסח?

1731 שור נשר אריה אדם

1732 שור בור מבעה הבער.

1733 לבדוק שכל זה מודגש. @

1734 עי' לעיל.

1735 ?

1736 עי' לעיל